

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1076852/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב יעקב זמיר, הרב מימון נהרי, הרב ציון לוז-אילוז

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד עמיהוד בורוכוב)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד איתן בן עמי)

הנדון: סמכות בין-לאומית של בית הדין לדון במשמורת ילדים כרוכה

פסק דין

בפנינו ערעור על החלטת בית הדין האזורי, מיום כ"ז באדר ב' התשע"ו (6/4/2016). שלפיה, הסמכות לדון בענייני המשמורת של הקטינות נתונה לביה"ד. הופיעו המערערת וב"כ עו"ד עמיהוד בורוכוב, המשיב וב"כ עו"ד איתן בן עמי.

להלן החלטת ביה"ד האזורי [...] נשואת הערעור:

"ולאור כל זאת, קובע ביה"ד כי הסמכות לדון במשמורת הקטינות והסדרי הראיה נתונה לו."

בית הדין שמע את ב"כ הצדדים באורך רוח ועיין בחומר שבתיקים.

א. טענות הצדדים

מן המקובץ עולה כי עילת הערעור המרכזית של המערערת מבוססת על האמור בסעיף 4א (ה) לחוק שיפוט בתי דין רבניים, המסדיר את הסמכות הבין-לאומית בתביעה לגירושין, וזה לשונו:

"אין בהוראות סעיף זה כדי להקנות לבית הדין הרבני סמכות שיפוט בעניינים הכרוכים בגירושין."

לטענת המערערת, בהתאם להוראות סעיף זה, הסמכות הנתונה לבית הדין במקרה של בני זוג שמקום מושבם הוא מחוץ לגבולות מדינת ישראל היא רק בתביעת הגירושין עצמה ולא בתביעות הכרוכות אליה. מכאן מבקשת היא לטעון, שבית הדין הרבני משולל סמכות לדון בענייני משמורת הקטינות שנכרכו בתביעת הגירושין של המשיב, מאחר ובמקרים מעין אלו הסמכות מוקנית לבית המשפט לענייני משפחה.

בטענותיה הודפת המערערת גם את האפשרות להישען על הסכמתה המפורשת או על ההסכמה שממילא מעצם הופעתה לדיונים הראשונים. לטענת המערערת מאחר ולבית הדין אין סמכות עניינית בהתאם להוראות הסעיף הנ"ל ובנסיבות התיק, הרי שהסכמת בעלי הדין אין בכוחה לייצר סמכות. כביסוס לדבריה נציין את פסקי בג"ץ (ראו לדוגמא בג"ץ 507/85 בהיג' תמימי,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עו"ד, ואח' נ' שר הביטחון ואח' מ (2) 505, 511, ובג"ץ 8638/03 סימה אמיר נ' בית הדין הרבני הגדול (ירושלים).

כמו כן, נשענת המערערת בטענותיה על פסק הדין שניתן בעניין זה על ידי בית המשפט המקומי בדרום אפריקה שלפיו, מאחר ומקום מגוריה של המערערת עם הקטינות היה בישראל, הרי שהסמכות לדון בזה (בהתאם לאמנות הבינלאומיות) תהיה בבית המשפט בישראל. לטענת המערערת המשמעות היא שבית המשפט בדרום אפריקה שולל את סמכותו שלו זה רק על מנת להעניק את הסמכות לערכאה המקבילה בישראל, קרי, בית המשפט לענייני משפחה. ולא לבית הדין הרבני, שהינו בית דין דתי.

עוד טוענת כי אין בהסכמתה לכבול את הקטינות מלתבוע בשם עצמם.

אלו תמצית טענותיה של המערערת.

המשיב מכחיש את טענות המערערת וטוען כי לבית הדין סמכות גם בתביעות הכרוכות, מה גם שהמערערת הסכימה לסמכות בית הדין בכך ששיתפה פעולה עם בית הדין בדיונים שהתקיימו.

ב. דיון והכרעה

לאחר שמיעת דברי הצדדים באורך רוח ולאחר העיון בחומר שבתיקן, בית הדין דוחה את הערעור וקובע שהסמכות לדון במשמורת הקטינות נתונה לבית הדין הרבני.

בית הדין סבור, כי פרשנות מוטעית בסעיף 4א (ה) לחוק שיפוט בתי דין רבניים, ובהחלטת בית המשפט המקומי בדרא"פ, היא זו שהובילה את המערערת לפתחו של בית הדין הגדול.

לדעת בית הדין, הוראות סעיף 4א (ה) הנ"ל, לא באה לצמצם את הסמכויות הקיימות לבית הדין האזורי מכוח החוק, אלא להעניק לו סמכות נוספת בתביעת הגירושין, במקום שהיה נראה, לפי הוראות החוק שקדם לתיקון שבסעיף זה, שאינה קיימת לו.

נבחר דברנו:

בטרם חוקק תיקון זה, היה המצב שמי שלא הוגדר כבר שיפוט בישראל לא היה ניתן לדון גם בגירושיו. בעקבות תיקון זה התאפשר לבית הדין לדון בגירושיו. ורק כדי להבליט שתיקון זה נועד אך ורק לפתור את בעיית הגירושין עצמה ולא את הנלווה אליהם, הוכנס סייג זה, שלפיו, כל הנלווה והנכרך לגירושין תהיה הסמכות לדון בו בהתאם לכללי הסמכות הבין-לאומית.

אולם, מאחר והסמכות לדון בתביעת הגירושין של בני הזוג שבפנינו ולכל הנלווה אליה אינה נשענת כלל על סעיף זה אלא על הסמכות המקומית הבסיסית של ערכאות השיפוט הישראליות של אזרחי ו/או תושבי ישראל, הרי שאנו שבים לכללים המקובלים בנוגע לסמכות העניינית בתביעות הכרוכות לתביעת הגירושין.

עתה לבירור העובדתי. מהעיון בחומר שבתיקים עולה כי המדובר הוא בבני זוג יהודים אזרחי המדינה, כאשר האיש שוהה בישראל ולאשה זיקה ברורה לישראל (משפחה, חשבון בנק פעיל, ועוד), ולכן להצהרת האישה שמקום מושבה הנוכחי הוא מחוץ לישראל, אין משמעות לעניין הסמכות, ובית הדין לא נזקק כלל לסעיף 4א כדי לרכוש סמכות. לפיכך, תביעת הגירושין וכריכת ענייני הקטינים אליה בתאריך 25.8.2015 נעשתה כדין והקנתה סמכות עניינית בנדון לבית הדין מכוח סעיף 1 וסעיף 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

זאת ועוד, המערערת השיבה לתביעת הגירושין ולתביעות הכרוכות של המשיב, ואף הגישה לביה"ד בקשות משלה, השתתפה בשני דיונים שהיו בבית הדין, ביום 1.12.2015 וביום 25.1.2016, בדיון הראשון באמצעות סקייפ ובדיון השני כשהיא נוכחת בעצמה בבית הדין. בדיונים אלו ובשאר חילופי כתבי בית-הדין המערערת הייתה מיוצגת על ידי עו"ד גיתית נחליאל, ובמסגרת זו הסכימו לעריכת תסקיר מבחן בעניין הקטינות שיהווה תשתית לקבלת החלטות בהמשך. המערערת דרשה מבית הדין לקבל את המשמורת על הקטינות לידה, ולשוב עמן לדרום אפריקה (פרוטוקול מיום 1.12.2016 שורות 44-37).

אשר על כן, סמכות בית הדין לדון בעניינם של הקטינות יכולה להישען אף על הוראת סעיף 9 לחוק שיפוט בתי דין רבניים, שלפיו, כאשר שני בעלי הדין בשמם ובשם ילדיהם הקטינים (כאפוטרופסיים הטבעיים שלהם) מביעים את הסכמתם לדון בפני בית הדין הרי שהסמכות נתונה לו. (וראו בעניין זה בבג"ץ 109/53 לוי שיף נ' רחל שיף ויור"ר ההוצל"פ, חיפה, פ"ד ז 543).

באשר לטענת המערערת שהסכמתה לא יכולה לכבול את הקטינות עצמן, וכעת הפנייה לבית המשפט היא בשם הקטינות, אין בדברים ממש. ראו בעניין זה את דבריו של השופט יצחק עמית בבג"ץ 4407/12 פלוני נ' בית הדין הרבני הגדול לערעורים.

המערערת לא הכחישה את העובדות, שלאחר שהוזמנה ע"י בית-הדין הרבני היא נענתה להזמנה, הופיעה בפני בית-הדין ונטלה חלק בדיונים אשר לפניו. התנהגות זו כמוה כהסכמה לדון בפני בית הדין הרבני.

באשר לטענת המערערת, שהעברת הסמכות לבית המשפט בישראל, בהחלטת בית המשפט המקומי בדרום אפריקה מכוונת לבית המשפט לענייני משפחה, היה ראוי שלא הייתה מועלית כלל. המכוון בהחלטה זו היא להעביר את הסמכות לערכאות השיפוט בישראל בהתאם לכללי הסמכות בישראל, ומבלי שירצה או יוכל בית המשפט המקומי בדרום אפריקה להתערב בכך.

הודעת ב"כ החדש של המערערת, עו"ד עמיהוד בורוכוב, שהחליף את ב"כ הקודמת, שלפיה האישה חוזרת בה מהסמכות בעניין הקטינות, לא ברור על אלו טיעונים משפטיים ועובדתיים נשענת טענה זו. לנו ברור, שמרגע שהוקנתה הסמכות לבית הדין על ידי בעלי הדין, ובית הדין דן ואף נתן החלטות בעניין, לא ניתן עוד לשוב ולחזור מההסכמה, וכל שכן, שלא לטעון כנגד סמכות בית הדין, אשר לא נטענה בהזדמנות הראשונה. ובעניין זה נכונים דברי ביהמ"ש העליון אשר הובאו על ידי ביה"ד קמא, ברע"א 4929/04 אלי פינס נ' חומרי בנין יוסי בע"מ: "כי לאחר שבית-משפט דן בעניין ונתן את פסקו, שוב לא תוכל לצוף ולעלות שאלת הסמכות העניינית בכל שלב נוסף של הדיון."

ג. מסקנה

לאור כל האמור בית הדין פוסק:

הערעור נדחה.

הסמכות לדון בענייני הקטינות מוקנית לבית הדין הרבני.

פסק הדין מותר לפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של בעלי-הדין.

ניתן ביום כ"ב במרחשון התשע"ז (23.11.2016).

הרב ציון לוז-אילוז

הרב מימון נהר

הרב יעקב זמיר

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים